

Student-Teacher Experiences from a New Practicum Program in Tabriz Farhangian University: A Phenomenological Study

Vahideh Jafariyan¹, Firooz Mahmoodi^{*1}

¹ Department of Education, Education and Psychology Faculty, University of Tabriz, Tabriz, Iran.

*Corresponding author: Firooz Mahmoodi, Department of Education, Education and Psychology Faculty, University of Tabriz, Tabriz, Iran.,
Email: firoozmahmoodi@tabrizu.ac.ir

Article Info

Keywords: Farhangian University, New practicum program, Student-teacher experiences, Phenomenology

Abstract

Introduction: The purpose of this study was to study student-teacher experiences on implementing a new practicum program at Farhangian University of Tabriz campus.

Methods: The population of this study was students and teachers of Farhangian University of Tabriz campus during the academic year of 2017-2018. They were 1641 Students-teachers. Sampling method is purposeful and the number of interviewees were 17. A semi-organized interview was used. It continued until data saturation. The text was extracted from the interviews using MAXQDA10 software, the main themes and sub-themes were extracted. Smith's proposed method was used to analyze the data.

Results: The findings included the five main themes of employability, the necessity of internship, the weaknesses of the new practicum program, the merits of recording the practicum, and the role of the student at the end of the effectiveness of the project. The findings showed that, through the combination of theory and practice, active participation of the school and university, the use of teachers and professors, a well-trained guide, the continuing presence of the professor of guidance at internship sessions, the assessment of practicum after each session, an accurate assessment of student reports, and assessment of the student-teacher practicum is important. One of the factors that will make them more focused during internship programs can be improve practicum and increase student-teacher skills at a desirable level.

Conclusion: Improvement of the new practicum program depends on the degree of cooperation between the factors associated with the program during the implementation of the practicum program.

تجارب دانشجو- معلمان از طرح جدید کارورزی در دانشگاه فرهنگیان تبریز: یک مطالعه پدیدارشناسی

وحیده جعفریان^۱، فیروز محمودی^{۲*}

^۱ گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

*نویسنده مسؤل: فیروز محمودی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. ایمیل: firoozmahmoodi@tabrizu.ac.ir

چکیده

مقدمه: هدف پژوهش حاضر مطالعه تجربیات دانشجو- معلمان از اجرای طرح جدید کارورزی در دانشگاه فرهنگیان تبریز می باشد.
روش ها: جامعه آماری این پژوهش شامل دانشجو- معلمان دانشگاه فرهنگیان تبریز در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ می باشد. تعداد آن ها ۱۶۴۱ بود که با ۱۷ نفر آنان مصاحبه شد. نمونه گیری به صورت هدفمند می باشد. در این پژوهش از مصاحبه نیمه سازمان یافته استفاده شد و تا زمان اشباع داده ها ادامه یافت. پس از ضبط مصاحبه، متن آن ها تهیه شد. سپس با استفاده از نرم افزار مکس کیودا (MAXQDA10) مضامین اصلی و مضامین فرعی استخراج گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش پیشنهادی اسمیت استفاده گردید.
یافته ها: یافته ها شامل ۵ مضمون اصلی برداشت از کارورزی، ضرورت کارورزی، نقاط ضعف طرح جدید کارورزی، محاسن ثبت و ضبط کارورزی (فیلم و عکس)، نقش استاد راهنما در پایین بودن اثربخشی طرح می باشند. تحلیل داده ها بیانگر آن است که علی رغم توافق در جواب دادن به سوالات مصاحبه برخی مصاحبه کنندگان از عدم همکاری عوامل مرتبط با برنامه، دقیق و عملی نبودن برنامه، حضور نامنظم استاد در جلسات کارورزی، عدم ارزیابی دقیق از جلسات کارورزی حرف می زدند که از گفته های مصاحبه شوندگان استنباط شد. کم کاری در تلفیق نظریه با عمل و استفاده نکردن از معلمان و استادان خلاق و با انگیزه نیز از جمله مضامینی بود که از مصاحبه های صورت گرفته استخراج گردید.
نتیجه گیری: بهبود برنامه جدید کارورزی به میزان آمادگی و همکاری بین عوامل اجرایی برنامه در طول اجرا دارد.

واژگان کلیدی: دانشگاه فرهنگیان، طرح جدید کارورزی، تجربیات دانشجو- معلمان

[۱۱]. مطالعات انجام گرفته در زمینه کارورزی، درباره دانشجو- معلمان کمتر مورد توجه قرار گرفته و بیشتر در رشته‌های دیگر مانند پزشکی و کتابداری بوده است. از جمله تحقیقات انجام گرفته در این رشته‌ها می‌توان به پژوهش قدیمی و همکاران [۱۲]، آیین، الحانی، انوشه [۱۳]، طلایی، فیاضی بردبار، مخبر و حجت [۱۴] و مختاری [۱۵] اشاره کرد. هم‌چنین شواهد نشان می‌دهد که پژوهش‌های مرتبط با تجربیات کارورزی دانشجو- معلمان در دوره‌های تحصیل و قبل از شروع به خدمت بسیار اندک هستند. بنابراین کارایی کارورزی مورد تردید قرار گرفته و تأکید بر تجدید- نظر در برنامه‌های درسی گردیده است. از طرفی پژوهشی در ارتباط با برنامه‌های درسی تربیت‌معلم ایران در زمینه برنامه درسی جدید کارورزی صورت نگرفته است [۱۶]. بنابراین اهمیت و ضرورت چنین پژوهشی روشن و واضح است. پژوهش در این زمینه سبب شناسایی نقاط ضعف و قوت این طرح شده و می‌تواند به مسئولین امر در سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری بهتر در مورد کارورزی در دانشگاه فرهنگیان کمک کند. در این پژوهش تجربیات دانشجو- معلمان از طرح جدید کارورزی در دانشگاه فرهنگیان تبریز مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

از مهم‌ترین پژوهش‌های انجام گرفته در این زمینه می‌توان به پژوهش‌ها گنجی در ارتباط با ناکارآمدی آموزش و اجرای کارورزی [۱۷]؛ گنزالس و گومز (Gomez & Gonzalez) در رابطه با تلفیق نظریه و عمل [۱۸]؛ سان، داگلز و لایوسکی (San, Douglas & Labousky) در ارتباط با رشد حرفه‌ای و افزایش مهارت‌ها و توانایی‌های معلمی [۱۹]، [۲۰]، [۲۱]؛ در ارتباط با سبک مدیریت معلمان؛ اکسلی در ارتباط با مورد تمرین قرار دادن و افزایش مهارت‌ها و صلاحیت‌های دانشجو- معلمان برای فعالیت‌های تدریس در کلاس‌های خودشان [۲۲]؛ گاه، وانگ، چوی، تن [۲۳] (Goh, Wong, Choy & Tan) در ارتباط با افزایش اعتماد به نفس دانشجو- معلمان و کسب تجربه و باعث شده احساس آمادگی بیشتری برای تدریس در کلاس درس اشاره کرد.

روش‌ها

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف در زمره تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد و از و از جهت روش گردآوری داده‌ها در زمره تحقیقات کیفی است. جامعه آماری این پژوهش را دانشجو- معلمان دانشگاه‌های فرهنگیان تبریز تشکیل می‌دهند که در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ مشغول به تحصیل بودند. تعداد آن‌ها طبق آمار دانشگاه ۱۶۴۱ نفر بود. روش نمونه‌گیری نیز به صورت نمونه‌گیری هدفمند می‌باشد. برای جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه

نظام آموزش و پرورش در هر جامعه‌ای یکی از ارکان اساسی ایجاد تحول است. یکی از کنشگران اصلی این نظام (شاید اصلی- ترین کنشگران) معلمان هستند. افرادی که انتظار می‌رود با گذراندن دوره تربیت معلم شایستگی‌هایی در حوزه‌های گوناگون موضوعی و پداگوژی کسب کنند و هویت معلمی در آنان شکل گیرد. بنابراین امروزه یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های آموزشی، تربیت معلمان توانمند و مستعد در عرصه علوم و فنون است [۱]. هم‌چنین توانایی‌ها و قابلیت‌های حرفه‌ای معلمان مهم‌ترین عامل در نظام آموزش و پرورش می‌باشد [۲]. بنابراین باید افرادی به‌عنوان معلمان آینده جامعه انتخاب شوند که هم از حیث استعداد و توانایی و هم از جهت علاقه و رغبت برای تربیت و کسب تخصص آمادگی بیشتری داشته باشند. پس از گذراندن واحدهای نظری و عملی که تحت پوشش دانشگاه‌های فرهنگیان قرار دارد. برای قبول مسئولیت در مدرسه آماده شوند [۱]. دانشگاه فرهنگیان را می‌توان از جمله حساس‌ترین و مهم‌ترین مؤلفه‌های تعلیم و تربیت دانست، چرا که موفقیت و عدم موفقیت در ایجاد تحول در نظام‌های آموزشی منوط به ایجاد توانمندی‌های حرفه‌ای لازم در معلمان است [۳]. از مهم‌ترین اهداف دانشگاه فرهنگیان این است که معلمان واجد شرایط و با صلاحیت تربیت کنند که این هدف از طریق آماده سازی و مجهز نمودن دانشجو معلمان به مهارت‌های حرفه‌ای، قبل از ورود به کلاس درس، تحت عنوان واحدی به نام کارورزی انجام می‌گیرد که اصلی‌ترین وظیفه مراکز تربیت معلم و سازمان‌هایی است که به انحاء مختلف، معلم تربیت می‌کنند یا دوره‌های آموزش حین خدمت برای معلمان ترتیب می‌دهند. بزرگ‌ترین آزمون موفقیت و عدم موفقیت دانشگاه فرهنگیان از نظر برآورده ساختن انتظارات را نیز باید در مقوله کارورزی جستجو کرد [۱]. بنابراین برنامه کارورزی در دانشگاه فرهنگیان نیز غایتی جز آماده کردن معلمان آینده برای عمل‌ورزی در صحنه تربیت ندارد [۴]. دیوی (Dewey) [۵]. معتقد بود که چرخه عمل و عکس‌العمل در فرآیند یادگیری از اهمیت زیادی برخوردار است و گذراندن دوره‌های کارورزی و استفاده از این تجربه‌های عملی بسیار باارزش است. در ارتباط با اهمیت کارورزی محققان به نتایج متعددی اشاره کرده‌اند، از جمله: ارتباط مستقیم فرآیند کارورزی با تلاش فکورانه کارورز، آماده کردن دانشجویان برای شغل آینده [۶]؛ کسب تجربه در یک کار و حرفه [۷]؛ تحکیم رابطه بین نظریه و عمل [۸]؛ آشنایی دانشجویان نسبت به وظایف مدیران مدارس و کسب توانایی عملی مواجهه با مشکلات مدیریت مدارس [۹]. کارورزی پل ارتباطی میان محیط دانشگاهی و محیط شغلی است و برای دانشجویان حائز اهمیت است [۱۰]. کمیت و به ویژه کیفیت اجرای برنامه کارورزی با میزان علاقه و تلاش و مشارکت دانشجو ارتباط مستقیم دارد

پدیدارشناسی پیشنهاد کرده است. ۱: تولید داده‌ها ۲: تجزیه و تحلیل داده‌ها ۳: تلفیق مورد[۲۴].

یافته‌ها

داده‌ها با هدف بررسی تجارب دانشجو-معلمان از طرح جدید کارورزی در دانشگاه فرهنگیان تبریز تحلیل شدند. در حالت کلی مضامین اصلی و تم‌های فرعی استخراج شده در جدول زیر آورده شده است.

نیمه سازمان یافته استفاده شد. مصاحبه‌ها تا زمان اشباع داده‌ها ادامه یافت. در پژوهش حاضر پس از اینکه مصاحبه‌ها ضبط گردید. متن آن‌ها تهیه شد. سپس با استفاده از نرم افزار مکس کیودا (MAXQDA10) مضامین اصلی و تم‌های فرعی استخراج گردید. سپس برای هریک از مصاحبه‌ها یک جدول خلاصه‌سازی از مقوله‌های استخراج شده تدوین گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش پیشنهادی اسمیت استفاده شده است. اسمیت سه مرحله را برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در روش

جدول ۱. مضامین به دست آمده از مصاحبه

۱: به کارگیری آموخته‌های نظری در عمل	برداشت از کارورزی
۲: ایفای نقش برای آینده	
۱: کسب تجربه و نحوه مدیریت کلاس	
۲: آشنایی با جو مدرسه و دانش‌آموزان	ضرورت کارورزی
۳: افزایش اعتماد به نفس	
۱: بی‌توجهی به کارورز در مدارس	
۲: تاکید بر گزارش نویسی	
۳: عدم تمرکز دانشجو بر یادگیری و کارورزی	
۴: تغییر مداوم سرفصل‌ها	نقاط ضعف طرح جدید کارورزی
۵: توجیه نبودن دانشجو از کارورزی به علت اطلاع ناکافی اساتید	
۶: عدم تطابق اجرای طرح با سرفصل‌ها	
۷: عدم ذهنیت صحیح کارورز نسبت به انجام کارورزی	
۱: تمرکز بر روی کار و دقت در ارائه	
۲: زمینه مناسب برای تجربه حین کارورزی	
۳: پی بردن به نقاط ضعف خود با مرور فیلم	محاسن ثبت و ضبط کارورزی (فیلم و عکس)
۴: انتقال تجربیات به دیگر دانشجومعلمان با اشتراک فیلم و ...	
۵: عدم کپی کردن گزارش‌ها توسط دانشجویان	
۱: عدم حضور استاد راهنما در زمان کارورزی	
۲: نظارت و حضور استاد فقط در جلسه اول	نقش استاد راهنما در پایین بودن اثربخشی طرح

بینند. به نوعی آمادگی است برای کار اصلی. یعنی تلفیق آموخته-های نظری و عمل با یکدیگر می‌باشد. پاسخگوی شماره «۷»: «کارورزی یعنی همان تلفیق نظر و عمل. یعنی چیزهایی را که ما در دانشگاه یاد گرفتیم را به صورت عملی در مدارس انجام دهیم.» پاسخگوی شماره «۹»: «کارورزی یعنی همان تلفیق نظری و عملی. یعنی آن چیزهایی را که ما در طول دانشگاه یاد گرفته‌ایم، آن‌ها را به صورت عملی در کارورزی انجام می‌دهیم.» پاسخگوی شماره «۱۳»: «کارورزی آن است که آنچه را که به صورت نظری خوانده‌ایم، برویم و به صورت عملی اجرا کنیم.» **ایفای نقش برای آینده:** دوره‌های کارورزی برای دانشجو-معلمان یک فرصتی را فراهم می‌آورد تا ایشان به تمرین نقش خود برای ایفای بهتر آن در آینده بپردازند. در ذیل چند نمونه از اظهارات دانشجومعلمان برای نمونه آورده شده است. پاسخگوی شماره «۲»: «کارورزی در واقع یک بازی نقش

مضمون اصلی اول: برداشت از کارورزی

از نظر دانشجو - معلمان دوره‌های کارورزی دوره‌هایی برای تمرین معلمی است تا دانشجومعلمان بتوانند با مهارت کافی وارد حرفه معلمی شوند. تم‌های فرعی استخراج شده از اظهارات دانشجو - معلمان شامل به کارگیری آموخته‌های نظری در عمل، نحوه مدیریت کلاس درس، ایفای نقش برای آینده می‌باشد که در تحلیل آنها در ذیل آمده است.

بکارگیری آموخته‌های نظری در عمل: کارورزی در حین تحصیل در مراکز تربیت معلم موجب می‌شود که اطلاعات نظری دانشجو-معلمان به عمل درآید. بنابراین دو عامل مؤثر در تدریس یعنی دانایی و توانایی با هم توأم می‌شود (رتوف، ۱۳۷۹). در ادامه نظرات چند نفر از دانشجو-معلمان در این رابطه ذکر می‌گردد. پاسخگوی شماره «۱»: «یک دوره‌ای است که دانشجویان می‌روند و چیزهایی که به صورت نظری، اساتید برایشان توضیح داده‌اند و دانشجویان یاد گرفته‌اند به صورت عملی در مدرسه

پاسخگوی شماره «۹»: «از اهداف و ضرورت کارورزی این است که ویژگی‌های دانش‌آموزان را بشناسیم، با جو مدرسه آشنا گردیم، نحوه تدریس کتاب‌ها و صفحه به صفحه کتاب‌ها را بدانیم که چه چیزهایی هستند. این‌ها را باید در کارورزی بدانیم. از همه مهم‌تر نحوه برخورد معلمان با دانش‌آموزان در کلاس درس است.»

افزایش اعتماد به نفس: زمان کارورزی چون دانشجو- معلم اولین تجارب خود در محیط واقعی را تجربه می‌کند. این باعث می‌شود تا از استرس‌هایش کاسته شده و اعتماد به نفسش افزایش یابد. در ذیل اظهارات چند تن از دانشجومعلمین برای نمونه آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۱۸»: «اعتماد به نفسشان افزایش می‌یابد. اضطراب و استرسشان کم می‌شود در این دوره‌ها». پاسخگوی شماره «۱۶»: «از جمله مواردی که می‌توان به آن اشاره کرد و به نظر من هم مهم است افزایش اعتماد به نفس دانشجومعلمین می‌باشد زیرا ما خودمان هم از استرس‌هایمان کاسته شده و خود این هم می‌تواند

دلیل افزایش اعتماد به نفس باشد.»

پاسخگوی شماره «۶»: «آشنایی با حرفه معلمی به صورت عملی. افزایش اعتماد به نفس در کارورزان. آشنایی با دانش‌آموزان.»

مضمون اصلی سوم: نقاط ضعف طرح کارورزی: در حال حاضر شاهد آن هستیم که همگام با تحول برنامه‌های تربیت معلم، الگوی کارورزی نیز در حال متحول شدن می‌باشد. بنابراین انتظاراتی که در این میان نیز وجود دارد، همدل و همراه کردن دانشجومعلمین، مدرسان و معلمان راهنما با رویکرد برنامه جدید و با یکدیگر می‌باشد بنابراین نقد شدن و آشکار شدن معایب و محدودیت‌های این طرح توسط ایشان نیز به بهبود و پیشرفت برنامه کمک خواهد کرد. در ذیل اظهارات چند تن از دانشجو- معلمان در این رابطه آورده شده است.

بی‌توجهی به کارورز در مدارس: دانشجومعلمین تحت راهنمایی استاد راهنما در دانشگاه و تحت نظارت معلم راهنما در مدرسه برای کارورزی به مدارس دولتی اعزام می‌شوند. مکانی که احساس می‌شود با احساس مسئولیت و همکاری مشارکت-کنندگان، محیطی مناسب برای یادگیری‌های کارورزی فراهم کند. اما متأسفانه در برخی مدارس دانشجو- معلمان کارورز آنگونه که باید راهنمایی نمی‌گردند. برای نمونه تعدادی از پاسخ‌ها در ذیل آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۱»: «اینکه مدرسی که می‌رفتیم نمی‌دانستند که کارورزی چیست (کارورزی را بلد نبودند). به دانشجومعلمین به عنوان یک کارورز توجهی نداشتند.»
پاسخگوی شماره «۲»: «برخوردشان به عنوان یک همکار اصلاً مناسب نبود. منظور عوامل مدرسه کارورزی است.»

برای آینده به صورت عملی و نظری می‌باشد.»
پاسخگوی شماره «۱۶»: «کارورزی یعنی آمادگی دانشجو برای شغل معلمی قبل از معلم شدن و در واقع دانشجو در این مرحله به نوعی نقشش را برای آینده تمرین می‌کند.»
پاسخگوی شماره «۱۷»: «کارورزی تقریباً یک بازی نقش برای آینده است.»

مضمون اصلی دوم: ضرورت کارورزی

کارورزی در واقع ایجاد فرصت‌هایی برای تجربه و یادگیری می‌باشد. تا دانشجو- معلمان بتوانند هویت و شخصیت یک معلم واقعی را به دست آورند. همین امر، گسترش دامنه آموزش و کسب تجربه از محیط واقعی مدرسه و کلاس درس را توجیه می‌نماید. بنابراین تقویت مهارت‌ها و آشنایی با حرفه معلمی به صورت عملی نیز از ملزومات طرح کارورزی می‌باشد

کسب تجربه و نحوه مدیریت کلاس: دوره‌های کارورزی باعث می‌شود که دانشجو- معلمان قبل از وارد شدن به حرفه معلمی، تجاربی را در این زمینه به دست آورند و شیوه تدریس و کلاس‌داری را یاد بگیرند. در ذیل اظهارات چند تن از دانشجو- معلمان برای نمونه آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۱»: «بتواند مشکل دانش‌آموزان را در مدرسه تشخیص دهد. یا مشکل یک دانش‌آموز را بتواند به راحتی بررسی کرده، راهکار ارائه دهد و مشکلش را رفع کند.»

پاسخگوی شماره «۵»: «آماده کردن دانشجو- معلمان برای تدریس در محیط واقعی مدرسه و کلاس و کسب تجربه توسط آن‌ها.»

پاسخگوی شماره «۴»: «آماده کردن دانشجو- معلمان است چه از نظر روانی و چه از نظر تجربی. اهداف هم که ضرورت‌ها طبق اهداف تعریف می‌شوند. مثلاً هدف این است که نحوه آشنایی و تدریس در کلاس چگونه خواهد بود. اگرچه ممکن است کاستی‌هایی باشد.»

پاسخگوی شماره «۱۱»: «از اهداف و ضرورت کارورزی این است که محیطی را فراهم کند تا دانشجو معلم با تجربه کردن محیط مهارت معلمی یک دانشجومعلم افزایش پیدا کند تا بتواند به آن مهارت‌ها دست یابد و توانایی اداره و مدیریت کلاس را داشته باشد.»

آشنایی با جو مدرسه و دانش‌آموزان: زمانی که دانشجو- معلم به عنوان کارورز وارد محیط مدرسه و کلاس می‌شود. به مشاهده شرایط و جو مدرسه می‌پردازد و با مشکلات دانش‌آموزان آشنا می‌گردد. در ذیل اظهارات چند تن از دانشجومعلمین برای نمونه آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۷»: «این است که ویژگی‌های دانش‌آموزان را بشناسیم. نحوه تدریس کتاب‌ها را بدانیم. هم‌چنین نحوه برخورد معلم با دانش‌آموز در کلاس که مهم‌ترین آن‌هاست را نیز بدانیم.»

پاسخگوی شماره «۱۲»: «معلمان به ما می گویند که شما فقط آمده‌اید اینجا وقتتان را سپری کنید و بروید و می گویند شما بیاید تدریس کنید و ما برویم و اصلا توجیه نشده‌اند که ما رفته‌ایم تا از تجربیات آنها استفاده کنیم نه اینکه برویم در کلاسی که معلم نیست و ما سرگردان باشیم.»

پاسخگوی شماره «۱۷»: «برخوردهایشان با دانشجومعلمان کارورز در مدرسه مناسب نیست. یعنی عوامل مدرسه به عنوان یک همکار برخورد نمی‌کنند.»

عدم تطابق اجرای طرح با بخش نامه‌ها: آنچه که در یک طرح اجرای آن را با مشکل مواجه می‌سازد. عدم درک درست و اجرا نشدن آن توسط مجریان و عوامل مربوط به آن برنامه است. که در ذیل اظهارات چند تن از دانشجو-معلمان به عنوان نمونه آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۴»: «اگر طبق تعاریفی که شده بود اجرا می‌شد کاملا مفید و کمک کننده برای دانشجومعلمان بود. اما چون اولین بار بود اجرا می‌شد بعضی کاستی‌هایی داشت. یعنی به نظر من متناسب با اهداف و سرفصل‌های مشخص شده نبود.»

پاسخگوی شماره «۵»: «اگر چارچوب و هدفی که مشخص شده است طبق برنامه پیش برود. مطمئنا موفق خواهد بود. اما ظاهرا در عمل ما یک چیز متفاوتی می‌بینیم.»

تاکید بر گزارش نویسی: دانشجو-معلمان در دوره‌های کارورزی موظف به تهیه گزارش از کارورزی‌های خود می‌باشند. گزارشات باید بر اساس آنچه که در مدارس به صورت عملی و عینی گذرانده‌اند، باشد. اما متاسفانه برخی واقع این امر رعایت نمی‌گردد. که در ذیل اظهارات چند تن از دانشجو-معلمان به عنوان نمونه آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۸»: «فقط اینکه به نظر من گزارش کارورزی نوشتن باعث شد که چیزی یاد نگیریم صرفا تمام حواسمان به گزارش نویسی و نمره گرفتن بود.»

پاسخگوی شماره «۱۸»: «در کارورزی تمام حواسمان سمت گزارش کار می‌رود که فقط یک گزارش کاری بنویسیم و تحویل استاد بدهیم و یک نمره خوب بگیریم.»

عدم تمرکز دانشجو بر یادگیری و کارورزی: در دوره‌های کارورزی برخی از عوامل وجود دارد که دانشجو-معلمان را از توجه به کارورزی و انجام صحیح آن و دقت برای یادگیری بازمی‌دارد. در ذیل اظهارات چند تن از دانشجو-معلمان به عنوان نمونه آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۱۰»: «در کارورزی درست است که ما به آن مهارت‌ها دست یافتیم. فقط مشکلی که کارورزی دارد نحوه گزارش دهی آن است و گرنه به آن اهدافی که مشخص شده می‌رسیم. اما در نحوه گزارزنویسی که سردرگم می‌شویم. و البته چیز خاصی هم نیست و اکثر دانشجویان شکایت می‌کنند که ای کاش گزارش نویسی نبود و ما خیالمان راحت تر بود در کلاس.»

همه این‌ها باعث می‌شود تا ما تمرکزمان برای یادگیری در دوران کارورزی را از دست بدهیم و تمام فکرمان گزارش و نمره باشد.» پاسخگوی شماره «۱۱»: «به نظر من ما در دوره‌های کارورزی سردرگم شدیم چون هر استادی یک چیزی برای کارورزی می‌گفت و همه آن‌ها تقریبا بر نحوه گزارش نویسی و .. تاکید داشتند و به ما نمی‌گفتند که مثلا بروید واقعا یاد بگیرید و خیلی هم پیگیری نمی‌کردند ببینند که آیا ما واقعا در مدرسه چیزی را یاد می‌گیریم یا خیر. و بیشتر به این فکر می‌کردیم که گزارش‌ها را چگونه از همدیگر کپی بزیم. حواسمان به یادگیری واقعی نبود.»

تغییر مداوم بخش نامه‌ها: در طرح جدید کارورزی آنچه که بیشتر باعث سردرگمی دانشجو-معلمان می‌شود تغییر مداوم سرفصل‌ها است. در ذیل اظهارات چند تن از دانشجو-معلمان به عنوان نمونه آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۳»: «کارورزی ما به گونه‌ای بود که خود اساتید هم تا آخر ترم هم نمی‌دانستند که چیست و ما تا آخرین لحظه می‌نوشتیم و آخر سر می‌آمدند و می‌گفتند که بخش نامه آمده است. سرفصل‌ها عوض شده است و... دوباره شروع می‌کردیم از اول می‌نوشتیم. و خوب توجیه نشدیم چون اساتید خودشان آگاهی نداشتند.»

پاسخگوی شماره «۳»: «بعضی از اساتید کلا توجیه نبودند و یک هفته قبل از اتمام گزارش به گفتند که کلا بخش نامه عوض شده است. کارورزی باید به گونه‌ای دیگر انجام شود و از این حرف‌ها.»

توجیه نبودن دانشجو از کارورزی به علت اطلاع ناکافی اساتید: دانشجو-معلمان به صورت دقیق از چگونگی اجرای دوره‌ها و اینکه چه کاری باید انجام دهند آگاهی و اطلاع کافی ندارند و علت این امر هم می‌تواند این باشد که اساتید کارورزی، خودشان نیز آنگونه که باید آگاهی کافی نداشته‌اند. در ذیل اظهارات چند تن از دانشجو-معلمان به عنوان نمونه آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۳»: «تقریبا در هر ترم قبل از برگزاری کلاس، کلاس توجیهی برگزار می‌کردند و به ما می‌گفتند که فلان کارها را باید در مدرسه انجام دهید و فلان گزارش را آخر سر از شما می‌خواهیم. یعنی بیشتر بر گزارش تاکید داشتند اما هر بار یک چیز متفاوت می‌گفتند. اساتید خودشان هم نمی‌دانستند. و ما کاملا نمی‌دانستیم که منظورشان دقیقا چیست.»

پاسخگوی شماره «۴»: توجیه نبودن خود اساتید یا مثلا توجیه نبودن خود دانشجومعلمان که چگونه برای اجرای کارورزی به کلاس بروند. همه این‌ها باعث شد که آن تعاریف اجرا نشود و هر استادی خواسته‌هایی که خودش انتظار داشت را از دانشجومعلم بخواهد و آن اهدافی که به صورت سازمانی و کلی تعریف شده بودند، اجرا نشود.»

می‌رفتیم چون استاد بر اساس آن نمره می‌دادند و هم‌چنین اثری بود که برای مدتها می‌ماند و به همین خاطر دقت می‌کردیم که خوب ارائه دهیم.»

پاسخگوی شماره «۴»: «چون این فیلم در نمره‌دهی هم تاثیر داشت. نحوه لباس پوشیدن و نحوه برخورد هنگام ورود به کلاس و شروع جلسه با قیل فرق داشت، بالاخره تمام آن‌ها تاثیر داشت و برای نمره تلاش می‌کردیم. البته مزیت مهمش این بود که ما خیلی دقت می‌کردیم تا کار را بخوبی انجام دهیم.»

زمینه مناسب برای تجربه حین کارورزی: چون دانشجو- معلمان فیلم و عکس‌های مربوط به تدریس خود را به اساتید تحویل می‌دهند سعی می‌کنند به طور مناسبی برای تدریس آماده شوند که این خود یک زمینه مناسب برای تجربه واقعی فراهم می‌آورد. که در ذیل اظهارات چند تن از دانشجو- معلمان به عنوان نمونه آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۱۶»: «فیلمبرداری در حین کارورزی باعث می‌شد که ما هم با آمادگی قبلی به کلاس برویم و هم اینکه چون مجبور به فیلمبرداری بودیم سعی می‌کردیم به بهترین نحو انجام دهیم که این خود باعث

می‌شد یک تجربه واقعی در حین کارورزی داشته باشیم.»
پاسخگوی شماره «۶»: «فیلمبرداری و عکاسی باعث می‌شد که ما واقعا یک تجربه عینی از شرایط تدریس و کارورزی داشته باشیم و چون نمره آن خیلی مهم بود سعی می‌کردیم به صورت خیلی عالی باشد.»

پی بردن به نقاط ضعف خود با مرور فیلم: دانشجومعلم کارورز زمانی که فیلم مربوط به تدریس خود را مشاهده می‌کند. به ایرادات کار خود پی برده و در جهت رفع و بهبود آن‌ها تلاش می‌کند.

پاسخگوی شماره «۹»: «باعث می‌شد که ما دقت کنیم در کارمان، از طرفی دیگر هم چون خودمان دوباره فیلم را می‌دیدیم، سعی می‌کردیم ایرادات کارمان را رفع کنیم.»

پاسخگوی شماره «۱۱»: «از نقاط ضعف خودمان آگاهی پیدا می‌کردیم مثلا ببینیم استرس داشتیم حین تدریس یا خیر.»

به اشتراک گذاشتن تجربیات: برنامه درسی کارورزی، به این بعد از برنامه توجه عمیقی داشته و بر ارتباط متقابل، مشارکت و به اشتراک گذاشتن گزارشات میان مربیان در مدارس و استادان در دانشگاه‌ها و در بین هم‌کلاسی‌ها تاکید دارد. بنابراین به اشتراک گذاشتن گزارشات، فیلم‌ها و تصاویر مربوط به تدریس دانشجومعلم کارورز با یکدیگر باعث می‌شود که از تجارب یکدیگر در جهت بهبود کار خود بهره ببرند.

پاسخگوی شماره «۱۱»: «بعضی موارد کارورزی خوب بود مثلا فیلم‌برداری و عکس که باعث می‌شد ما هم آماده‌تر به کلاس برویم هم اینکه فیلم‌ها را با سایر دوستان تبادل کنیم چه از طریق

پاسخگوی شماره «۱۰»: «در کارورزی دانشگاه فرهنگیان، این طرح کارورزی چون به صورت جدید است ما را با استرس مواجه می‌کند. چون اساتید یک فرمی را به ما ارائه می‌دهند که بر اساس آن فرم انجام دهیم. جلسه بعد می‌گویند که نه این فرم تغییر پیدا کرده است. تا آخرین لحظه ممکن است از تهران بخشنامه جدید بیاید که تغییر پیدا کرده و باید به صورت دیگری انجام دهیم. به همین دلیل نیز خود اساتید هم سردرگم هستند.»
عدم ذهنیت صحیح کارورز نسبت به انجام کارورزی:

برنامه کارورزی غایتی جز آماده کردن معلمان آینده برای عمل‌ورزی در صحنه تربیت معلم ندارد [۴]. هم‌چنین بزرگترین آزمون موفقیت و عدم موفقیت دانشگاه فرهنگیان را باید در همین مقوله کارورزی جستجو کرد [۱]. بر اساس اظهارات دانشجو- معلمان کارورز آنطور که باید واحد مفیدی برایشان نبوده است. چند نمونه از اظهارات ایشان در ذیل آورده شده است.

پاسخگوی شماره «۹»: «به نظر من کارورزی اصلا واحد مفیدی نبود که به ما ارائه دادند. هر چیزی یاد گرفتیم. خودمان یاد گرفتیم. وگرنه ما از کارورزی چیزی یاد نگرفتیم.»

پاسخگوی شماره «۱۱»: «ببینید ما فکر می‌کردیم که کارورزی‌ها خیلی بر افزایش توانایی و مهارت معلمی ما تاثیر خواهد داشت، البته تاثیر دارد اما در صورتی که به ما چیزی یاد بدهند. مثلا معلم راهنما تجاربتش را به ما انتقال دهد. نه اینکه با سرگرم کردن ما با تصحیح اوراق امتحانی و این حرف‌ها دلسرتمان کنند. من خودم دیگر ذهنیت اولیه‌ای که نسبت به کارورزی را داشتیم دیگر ندارم.»

پاسخگوی شماره «۱۴»: «ما قبل از اینکه این واحدها رو برداریم فکر می‌کردیم که می‌توانیم اطلاعات زیادی رو به دست بیاوریم، تجربه‌های زیادی به دست بیاوریم و از این طریق می‌توانیم یک معلم خوب شویم. ولی وقتی وارد کارورزی شدیم دیدیم که دیدگاه ما با آنچه که فکر می‌کردیم و آنچه که در عمل می‌دیدیم بسیار متفاوت بود.»

مضمون اصلی چهارم: محاسن ثبت و ضبط کارورزی (فیلم، عکس):

ثبت و ضبط مراحل اجرای کارورزی از جنبه‌های متفاوت می‌تواند مثر ثمر باشد. اینکه دانشجومعلم از قبل آمادگی لازم را کسب کرده و با جدیت تمام به مدرسه برود. هم‌چنین باعث می‌شود که دقت و تمرکز زیادی برای یادگیری در زمان کارورزی داشته باشد که تحلیل آن‌ها در زیر آمده است.

تمرکز بر روی کار و دقت در ارائه: زمانی که دانشجو- معلمان در حین اجرای کارورزی از تدریس خود فیلم می‌گیرند این امر به نحوی دانشجویان را مقید می‌کند تا دقت بیشتری در تدریس خود داشته باشند.

پاسخگوی شماره «۳»: «بله. ما با آمادگی بیشتری سر کلاس

نبودند و فقط برای بازرسی آمدند و در اوایل یک جلسه‌ای آمدند.»

بحث

با توجه به اهمیت نقش برنامه کارورزی در دوره‌های تربیت معلم، هدف پژوهش حاضر بررسی تجارب دانشجوی-معلمان از طرح جدید کارورزی در دانشگاه فرهنگیان تبریز می‌باشد. یافته‌ها نشان می‌دهد که دانشجوی-معلمان پس از گذراندن هریک از دوره‌های کارورزی، نتوانسته‌اند آنگونه که باید دانش نظری خود را به صورت عملی در مدرسه و کلاس درس پیاده سازند. این دوره‌ها و تجارب حاصل از دوره‌ها باید به گونه‌ای اجرا گردد که سبب افزایش مهارت‌ها و رشد و توسعه حرفه‌ای آنان گردد. هدف اساسی توسعه حرفه‌ای نیز افزایش کیفیت معلمان برای ارائه آموزش اثربخش به دانش‌آموزان است. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های گزنالس و گومز؛ گاه، وانگ، چوی، تن؛ اکسلی؛ لایوسکی؛ لیاقت دار؛ برون؛ بدری و همکاران و مشفق آرانی همسو می‌باشد [۱۸]، [۲۳]، [۲۲]، [۲۱]، [۲۷]، [۲۵]، [۲۶]، [۲۸].

گزنالس و گومز [۱۸] در پژوهش خود در ارتباط با توصیف و مفهوم تربیت معلم بر توسعه و تلفیق دانش نظری و عملی تاکید دارند. گاه، وانگ، چوی، تن [۲۳] در پژوهش خود به این نتایج دست یافته‌اند که واحدهای درس کارورزی در دو دوره کارورزی قبل از خدمت برای دانشجوی-معلمان مؤثر بوده است زیرا باعث افزایش اعتماد به نفس در آنها شده است. همچنین باعث شده است که احساس آمادگی بیشتری برای تدریس در کلاس درس داشته باشند. برون [۲۵] نیز کارورزی را فعالیتی می‌داند که فرصتی برای توسعه مهارت‌های تدریس و دانش در موقعیت کلاس درس، مدیریت آن و آشنایی با فرهنگ‌های متفاوت از دانش‌آموزان ایجاد می‌کند و دانش عمومی معلمان را افزایش می‌دهد. اکسلی [۲۲]، بدری و دیگران [۲۶]، لایوسکی [۲۱]، بر ایجاد اجتماعات حرفه‌ای متشکل از دانشجوی معلمان، استادان و معلمان راهنمای کارورزی جهت تبادل اطلاعات و تجارب از فعالیت‌های کلاس درس و مسائل آموزشی تاکید دارد. همچنین لیاقت دار [۲۷]، در پژوهش خود بیان می‌دارد که گروهی از متخصصان و استادان تربیت معلم، مسئولان برنامه تربیت معلم کشور و دانشجوی-معلمان مورد مصاحبه، رویه کارورزی در ایران را مورد انتقاد قرار داده‌اند و نه تنها آن را اثربخش و سازنده ندانسته‌اند بلکه آن را یکی از عوامل دلسردی داوطلبان معلمی به شمار آورده‌اند و از مهم‌ترین مشکلات کارورزی به عدم همکاری معلمان ناظر و مدارس مجری طرح کارورزی اشاره نموده‌اند. در دوره‌های کارورزی برخی از عوامل وجود دارد که دانشجوی-معلمان را از توجه به

تلگرام یا چه حضوری و این باعث می‌شد تا از تجربیات هم بیشتر استفاده کنیم.»

پاسخگوی شماره «۱۷»: «موجب انتقال تجربیات دانشجویمعلمان به یکدیگر می‌شود.»

۴-۱۲-۵) **عدم کپی کردن گزارش‌ها توسط دانشجویان:** از آنجایی که در این دوره دانشجوی-معلمان باید بر اساس فیلم مربوط به تدریس خود گزارش تهیه کنند. این امر سبب می‌گردد که دانشجویمعلمان از گزارشات یکدیگر رو نویسی نکنند.

پاسخگوی شماره «۱۵»: «البته فایده‌اش این بود که چون باید از روی فیلم بعضی کارورزی‌ها را می‌نوشتیم بچه‌ها نمی‌توانستند گزارش را کپی کنند و خودشان می‌نوشتند اینگونه مطمئناً یادگیری‌شان هم به نظرم بهتر می‌شود.»

پاسخگوی شماره «۱۷»: «باعث می‌شود که گزارش‌ها مثل هم نباشد یعنی دانشجویان از روی گزارشات هم ننویسند بلکه گزارش تدریس خود بر اساس فیلمبرداری و عکسی که انجام دادند بنویسند.»

مضمون اصلی پنجم: نقش استاد راهنما در پایین بودن اثربخشی طرح:

برنامه کارورزی به همان میزان که می‌تواند تحول آفرین باشد. در معرض خطر سهل‌انگاری قرار دارد. بنابراین اگر این برنامه از سوی عاملان مهم آن به‌ویژه اساتید راهنما جدی تلقی نشود. درواقع آنچه که از این برنامه انتظار می‌رود، حاصل نخواهد شد.

عدم حضور استاد راهنما در زمان کارورزی: حضور استاد راهنما در حین کارورزی موجب آرامش و اعتماد به نفس دانشجوی معلم می‌گردد. علاوه بر این در طول دوره کارورزی می‌تواند با گوشزد کردن ایرادات کار دانشجویمعلم متمر ثمر باشد. برعکس این قضیه هم می‌تواند آثار منفی بر یادگیری در طول دوره کارورزی داشته باشد.

پاسخگوی شماره «۵»: «استاد راهنما برای نظارت بر کارورزی ما هر از گاهی ۳-۴ هفته‌ای یک‌بار اگر می‌توانستند، می‌آمدند.»

پاسخگوی شماره «۹»: «استاد راهنمایم هر از گاهی می‌آمدند، نظارت می‌کردند و از مشکلات می‌پرسیدند و ما هیچ کاری نکرده بودیم و نمی‌دانستیم که چیست. چون استاد در زمان کارورزی ما حضور نداشتند.»

نظارت و حضور استاد فقط در جلسه اول:

پاسخگوی شماره «۹»: «استاد راهنما چندان نظارتی بر کار ما نداشتند و شاید یکی دو جلسه اول برای مشاهده کارورزی ما به مدرسه آمدند»
پاسخگوی شماره «۱۶»: «استاد راهنما در مدرسه

مرتبط با برنامه در حین اجرای طرح و همچنین نیازمند اجرای دقیق و گام به گام و مرتبط با اهداف مشخص شده می‌باشد. بنابراین از طریق تلفیق نظریه و عمل، مشارکت فعال میان مدرسه و دانشگاه، استفاده از معلمان و استادان راهنمای مجرب، حضور مستمر استاد راهنمای کارورزی در جلسات کارورزی، نقد کارورزی پس از هر جلسه، ارزیابی دقیق از گزارشات دانشجو- معلم، توجه نمودن دانشجو- معلم درباره هر واحد کارورزی. از جمله عواملی می‌باشند که توجه بیشتر به آنها در حین اجرای برنامه‌های کارورزی، می‌تواند باعث بهبود دوره کارورزی شده و مهارت‌های دانشجو- معلمان را در سطح مطلوبی افزایش دهد.

سپاسگزاری

این مطالعه حاصل تلاش نویسندگان پژوهش می‌باشد. مؤلفین مراتب قدردانی خود را از تمامی دانشجو- معلمان که با صبر و حوصله در انجام این پژوهش مشارکت داشته‌اند را اعلام می‌دارند.

ملاحظات اخلاقی

پس از بیان اهداف پژوهش و رعایت صداقت و امانت‌داری در گزارش و با تاکید بر محرمانه بودن اطلاعات و کسب رضایت آگاهانه شفاهی از شرکت‌کنندگان، گردآوری داده‌ها انجام شد. این مقاله مستخرج از پایان نامه با کد ۱۷/۱۱۵۸/د مربوط به دانشگاه تبریز می‌باشد.

تضاد منافع

هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

منابع مالی

منبع مالی این پژوهش، توسط محققین پژوهش تهیه و مصرف شده است.

منابع

1. Mehrmohamadi M. practicum of the biggest project of Farhangiyin University. Tutorial of Farhangiyin University (Special - Issue of practicum). 2013;1(4):1-3. [in Persian]
2. Hosseini Heidari FS. The Study of the teachers practical and professional skills from the Viewpoint of Teacher and Learners. CACO. 2013;5(14):134-137.
3. Samieezafargandi M. Teacher Training in Iran and the World, and Presentation of a Model for the Development of the Teaching of the Country. JGT. 2011; 9(7):18-22. [in Persian]
4. Aleh Hoseini F. Validity Study, Teacher Training and Curiosity Curriculum, Tutorial of the University of Farhangiyin (Special - Issue of practicum). 2013;1(5):14-23. [in Persian]

کارورزی و انجام صحیح آن و دقت برای یادگیری بازمی‌دارد. در طرح جدید کارورزی آنچه که بیشتر باعث سردرگمی دانشجو- معلمان می‌شود تغییر مداوم سرفصل‌ها است. دانشجومعلمان به صورت دقیق از چگونگی اجرای دوره‌ها و اینکه چه کاری باید انجام دهند آگاهی و اطلاع کافی ندارند و علت این امر هم می‌تواند این باشد که اساتید کارورزی، به دلیل جدید بودن طرح، خودشان نیز آنگونه که باید آگاهی کافی نداشته‌اند. برنامه کارورزی غایتی جز آماده کردن معلمان آینده برای عمل‌ورزی در صحنه تربیت معلم ندارد [۱۱]. هم‌چنین بزرگترین آزمون موفقیت و عدم موفقیت دانشگاه فرهنگیان را باید در همین مقوله کارورزی جستجو کرد [۱]. مشفق آرانی بیان می‌دارد که هیچ آیین‌نامه مشخصی برای همکاری با کارورزان وجود ندارد. مشخص نبودن سرفصل‌ها به طور دقیق و ایجاد تغییرات مداوم در آن‌ها باعث سردرگمی دانشجو- معلمان، اساتید و معلمان راهنمای کارورزی شده و روند اجرای کارورزی را با مشکلاتی مواجه خواهد کرد [۲۸]. هم‌چنین جمشیدی توانا، امام جمعه و عصاره در پژوهش خود بیان می‌دارند که حمایت استاد راهنما و حضور وی به عنوان شریک تجارب منجر به توسعه شایستگی‌های دانشجو- معلمان شده و تجارب استاد راهنما به دانشجو- معلم از این طریق انتقال می‌یابد. در جریان کارورزی حضور استاد راهنما به صورت مستمر و واقعی در هر جلسه باعث بهبود روند کارورزی و مهم تلقی شدن آن توسط دانشجو- معلم و انتقال تجارب استاد به وی می‌گردد. به نظر می‌رسد برنامه کارورزی نیازمند الگویی برای همکاری‌های درون سیستمی و همکاری‌های برون سیستمی است. بهبود موقعیت برنامه کارورزی بستگی به میزان همکاری آن‌ها با نهادهای مختلف دارد. جدا افتادن و منزوی شدن برنامه‌های کارورزی بستر همکاری حرفه‌ای را سلب می‌کند و در پی آن کیفیت حرفه‌ای را پایین می‌آورد [۲۹].

نتیجه‌گیری

بهبود طرح جدید کارورزی بستگی به میزان همکاری عوامل

5. Dewey J. How we Think. Boston: Dover publication; 1933.
6. Sergiovanni TJ. The Principalsip: A Reflective Practice Perspective. New York: Longman publication; 1991.
7. Schon, DA. Educating the Reflective Practitioner: Toward a New Design for Teaching and learning in the Professions. Sanfrancisco: Jossey bass; 1987.
8. Peel HA, Wallace C. Improving Leadership Preparation Program Through a School, University, and Professional Organization Partnership. JSL. 1998 1;4 (13):241-247.
9. Edmonson S. Effective Internships for Effective New Administrators. ERIC Document Reproduction Service No. ED 470 757; 2002.

10. Ruhanen L, Robinson R, Breakey N. A foreign assignment: Internships and international students. *JAHTM*. 2013; 3(20):1-4.
11. Ghourchian NG, Mahmoudi AM. Establishing the standards of performance of the directors of the guidance course and presenting the appropriate model. *JOEI*. 2003; 3(8): 107-134. [in Persian]
12. Ghadimi R , Hajiahmadi M , Tirgar A , Rashvand H, Amouei A , Sajadi P , & Hosseini SA . The Evaluation of Social Medicine Training Programs from Point of View of General Practitioners. *SDMEJ*. 2013; 10(2):36-49. [in Persian]
13. Ayin F , Alhani F , Anousheh M. The experiences of students, trainers and hospital nursing staff from nursing students' apprenticeship. *IJME* . 2010; 9 (3): 191-200. [in Persian]
14. Talaei A , Fayazi MR, Bardbari Mobbar , Hojjat SK. Comparison of Psychiatric Pathology of Medical Students in Internship with Students. *JFMH*. 2006; 8(30): 5-10. [in Persian]
15. Mokhtari H. The attitudes of faculty members and undergraduate students in librarianship about the goals and methods of providing internship courses. *JPSYEDU*.. 2002; 32 (2): 77-107. [in Persian]
16. Fazeli A & Karami M. Teacher's Teaching Students' Experiences from Educational Design Based on Constructivist Approach. *JKHUISF*. 2012; 2(18): 140-150. [in Persian]
17. Ganji F. Evaluation of Educational Quality of Social Medicine Internship in Shahrekord University of Medical Sciences. 2001;(7):103. [in Persian]
18. Gomez P, Gonzalez MJ. Conceptualizing and exploring mathematics future teachers' learning of didactic notions, *Indivisa*. *UNIANDDES*. 2009;12(22): 3-35.
19. San MM. Japanese beginning teachers' perceptions of their preparation and professional development. *JET*, (International Research and Pedagogy). 1999; 25(1):17-29.
20. Douglas AJ. From campuz to class room: astudy of elementry Tteacher canadeans' pedagogical content knowlege. For the Degree of Doctor of Philosophy at the University of British Columbia. 2012.
21. LaBoskey VK. Development of reflective practice: A study of preservice teachers. New York: Teachers College Press; 2014.
22. Xiuli M. Student Teachers' Professional Learning in Teaching Practicum, For the Degree of Doctor of Philosophy at the University of Hong Kong; 2012.
23. Goh KC, Wong AF, Choy D, Tan JP. Confidence levels after practicum experiences of student teachers in Singapore, An exploratory study. *KEDI*. 2009;2(6):121–140.
24. Adib Hajbageri M, Parvizi S, Salsali M. Qualitative research methods. Tehran: Boshra publication; 2011. [in Persian]
25. Brown,N. Assessment in the Professional area Context. Center for the Advancement of Learning and Teaching. University of Tasmania; 2008.
26. Badri Gargari R, Fathiazar E, Hoseininasab SD, Mogadam M. The Effects of Using Reflective Action Approach on the Critical Thinking of Students and Teachers in Tabriz Teachers Education Colleges. *SEPJ*. 2010;11(1):189-210. [in Persian]
27. Liyagatdar J. Teacher Training Practice in Iran. *ISOED*. 2001;2 (13,14):105-133. [in Persian]
28. Moshfeg Arani B. Practical Guide to Practicing Teachers Tehran:School Publications; 2008. [in Persian]
29. Jamshidi Tavana A, Imamjome M. Investigating the Effectiveness of Flexible Work in Teacher Education

Curriculum on Student Teachers Competency Growth SCTP .2014;6(1): 1-20. [in Persian]